

Η Ψυχολογία της πολιτικής απολογίας

ΨΧ116: Πολιτική Ψυχολογία
Καθηγητής: Βασίλης Παυλόπουλος
Τμήμα Ψυχολογίας ΕΚΠΑ

Χαριτίνη-Αναστασία Αρουτσίδου AM: 1567202200014
Αντωνία Καρκαλάκη AM: 1567202200062
Θάλεια Κωνσταντοπούλου AM: 1567202200090
Γιασεμή Πομάρες AM: 1567202200136

Χειμερινό εξάμηνο 2024-2025

Περιεχόμενα

- 1. Ορισμοί**
  2. Περιπτώσεις
  3. Χαρακτηριστικά
  4. Παράγοντες αποδοχής
  5. Ψυχολογικές θεωρίες
  6. Ανάλυση περίπτωσης
  7. Συμπεράσματα
-

Ορισμοί

Απολογία: Ορίζεται ως λεκτικές ή και μη λεκτικές πράξεις που έχουν ως σκοπό τη συγχώρεση (Lazare, 2004), τη συμφιλίωση, την επαναφορά μιας προσωρινά διαταραγμένης σχέσης μεταξύ ατόμων (Tavuchis, 1991, αναφ. στους David & Tam, 2023).

Πολιτική απολογία: Μια απολογία παίρνει πολιτική διάσταση όταν σχετίζεται με πολιτικά ζητήματα και εκφράζεται δημόσια από κάποιο πρόσωπο της πολιτικής σκηνής (Murphy, 2014· Organick, 2014).

Λογοδοσία: Η υποχρέωση ενός ατόμου να δώσει εξηγήσεις για τις πράξεις του σε κάποιον ανώτερο, ο οποίος έχει και τη δυνατότητα να επιβάλει ποινή (Lewin, 2007).

Ορισμοί

Στόχοι πολιτικών απολογιών:

- Αναγνώριση παρελθοντικών παραπτωμάτων ή αδικιών
- Αποκατάσταση σχέσεων, κατευνασμός πνευμάτων
- Ενθάρρυνση για πολιτική και κοινωνική αλλαγή και μη επανάληψη παρελθοντικών λαθών (Reinders Folmer et al., 2021)

Πολλές φορές οι πολιτικές απολογίες δεν πετυχαίνουν τον σκοπό τους. Αντ' αυτού δεν γίνονται αποδεκτές και εντείνουν τις συγκρούσεις και τη δυσπιστία (Hornsey et al., 2015).

Παράδοξο της Πολιτικής Απολογίας

“Καμία λέξη, όσο καλά επιλεγμένη κι αν είναι, δεν μπορεί να αναιρέσει αυτό που έχει συμβεί.” (Simonetta Sommaruga, 2013)

Το παράδοξο των απολογιών: οι απολογίες δεν μπορούν να αναιρέσουν ό,τι έχει συμβεί, παρόλα αυτά αντιμετωπίζονται ως πολύ σημαντικές για εθνικές και διεθνείς διαδικασίες συμφιλίωσης (Zoodtsma et al., 2022).

Έρευνες σχετικά με τη διαχείριση συγκρούσεων δείχνουν πως οι απολογίες είναι από τα πιο ισχυρά εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι παραβάτες για την επίλυση και συγχώρεση, τόσο στα δικά τους μάτια όσο και στα μάτια των θυμάτων (Schumann, 2018).

Περιεχόμενα

1. Ορισμοί
  - 2. Περιπτώσεις**
  3. Χαρακτηριστικά
  4. Παράγοντες αποδοχής
  5. Ψυχολογικές θεωρίες
  6. Ανάλυση περίπτωσης
  7. Συμπεράσματα
-

Περιπτώσεις

(Zoodsma, 2021)

Περιεχόμενα

1. Ορισμοί
  2. Περιπτώσεις
  - 3. Χαρακτηριστικά**
  4. Παράγοντες αποδοχής
  5. Ψυχολογικές θεωρίες
  6. Ανάλυση περίπτωσης
  7. Συμπεράσματα
-

Χαρακτηριστικά

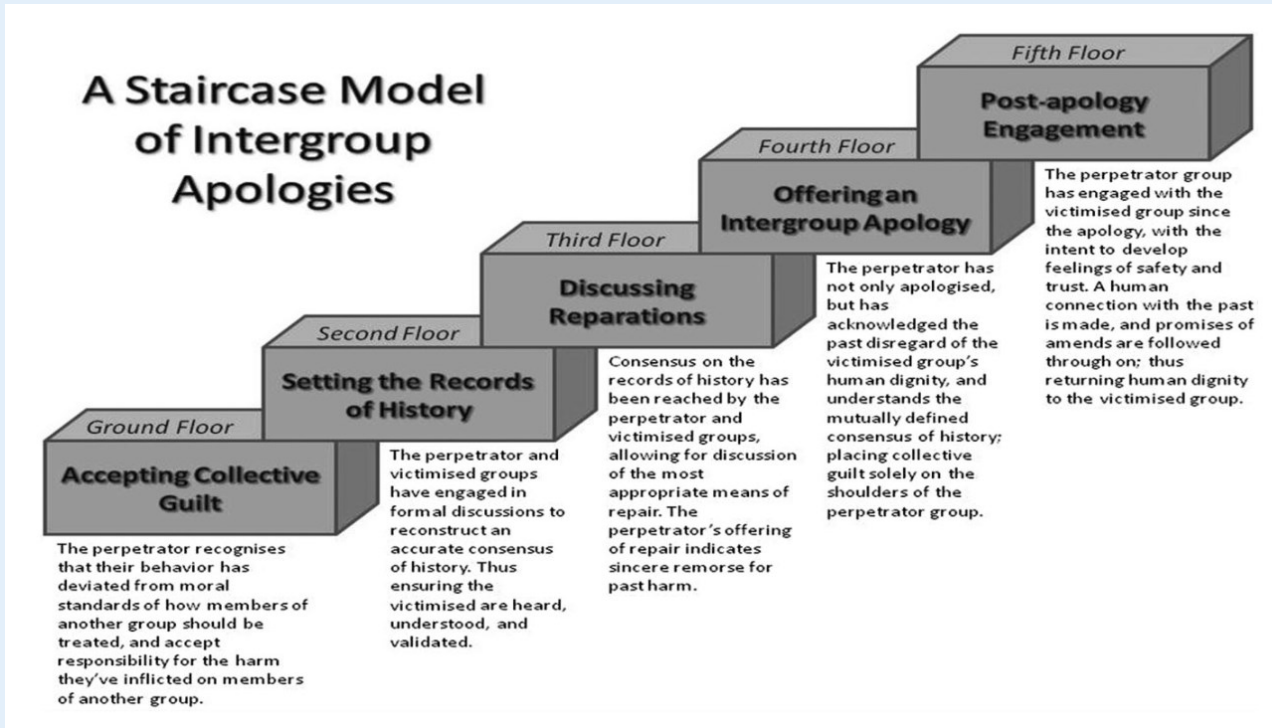
- Αποδοχή της ευθύνης
- Εξήγηση/αιτιολόγηση
- Έκφραση μετάνοιας
- Αναγνώριση των θυμάτων
- Πρόταση για επανόρθωση
- Αναζήτηση κοινού εδάφους
- Υπόσχεση για μελλοντική αποφυγή
- Χρονικό διάστημα μετά το συμβάν και εκδήλωση μνήμης

Χαρακτηριστικά

Χαρακτηριστικά ως προς την επιτέλεση μιας απολογίας (Cels, 2015):

- Επιλογή ρόλων
  - Σκηνοθεσία (χώρος, διακόσμηση, διάταξη)
  - Σενάριο και χρονική ακολουθία ενεργειών
  - Ερμηνεία-εκτέλεση
-

Κλιμακωτό μοντέλο (Staircase model)

Μοντέλο που περιγράφει πέντε βήματα που πρέπει να περιλαμβάνονται σε μία διομαδική απολογία (Hornsey et al., 2015).

Περιεχόμενα

1. Ορισμοί
  2. Περιπτώσεις
  3. Χαρακτηριστικά
  - 4. Παράγοντες αποδοχής**
  5. Ψυχολογικές θεωρίες
  6. Ανάλυση περίπτωσης
  7. Συμπεράσματα
-

Παράγοντες Αποδοχής

Πολύ σημαντικό για την αποδοχή μιας απολογίας είναι το **ποιος** την κάνει και όχι μόνο το περιεχόμενο της (David & Tam, 2024).

Όταν στην απολογία καθρεφτίζονται συναισθήματα και ιδιαίτερα η **ενοχή** και η **ντροπή**, φαίνεται να αυξάνεται η αποδοχή και η συγχώρεση. Αντίθετα, ο προβαλλόμενος **οίκτος** συνιστά εμπόδιο στην αποδοχή της απολογίας.

Λειτουργία “εξισορρόπησης του status”: Φαίνεται να είναι καθοριστικής σημασίας ο βαθμός στον οποίο η απολογία αποκαθιστά το κύρος και την αξία της πληγείσας ομάδας (Hareli & Eisikovits, 2006).

Παράγοντες Αποδοχής

Εμπιστοσύνη: Η δημόσια απολογία συνήθως γίνεται από αντιπροσώπους των παραβατών. Έτσι, τα θύματα δεν μπορούν να είναι σίγουρα για την ειλικρίνεια της απολογίας και για το αν οι θύτες έχουν πραγματικά μετανοήσει.

Κίνητρο: Η ομάδα των θυμάτων μπορεί να είναι λιγότερο πρόθυμη να συγχωρήσει, ειδικά αν η αδικία που υπέστη έχει συμβάλει στην διαμόρφωση της ταυτότητάς της και έχει συσπειρώσει τα μέλη της.

Εμπλοκή: Τα πρωτογενή θύματα, δηλ. όσα πλήγηκαν άμεσα, ενδεχομένως συγχωρούν γιατί θέλουν να αφήσουν πίσω τους τον πόνο, ενώ τα δευτερογενή θύματα συγχωρούν επειδή ακριβώς δεν νιώθουν άμεση παραβίαση.

(Hornsey et al., 2015)

Περιεχόμενα

1. Ορισμοί
  2. Περιπτώσεις
  3. Χαρακτηριστικά
  4. Παράγοντες αποδοχής
  - 5. Ψυχολογικές θεωρίες**
  6. Ανάλυση περίπτωσης
  7. Συμπεράσματα
-

Ψυχολογικές Θεωρίες

Θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας: Η συμπεριφορά της ομάδας πηγάζει από την ανάγκη των ανθρώπων να διατηρήσουν ή να επιτύχουν μια θετική κοινωνική ταυτότητα. Αναλύει γιατί πολλές φορές οι πολιτικές απολογίες δεν δίνονται (π.χ. φόβος για μείωση κύρους), όμως δεν εξηγεί επαρκώς γιατί δίνονται και γίνονται αποδεκτές.

Κοινωνικός μηχανισμός της αποσύνδεσης: Κατά τον Goffman (1971), η απολογία διακρίνει τον δράστη σε δύο μέρη: τον ένοχο εαυτό και τον αναμορφωμένο εαυτό. Μια απολογία δηλώνει την απομάκρυνση από το αδίκημα μέσω της μεταμέλειας, υποδηλώνοντας έτσι συμπεριφορική και πνευματική αλλαγή.

(David & Tam, 2024)

Μοντέλο συμφιλίωσης με βάση τις ανάγκες: Περιγράφει πώς οι διαφορετικές συναισθηματικές ανάγκες των θυτών και των θυμάτων επηρεάζουν τη διαδικασία συμφιλίωσης.

Απειλή για την ταυτότητα: Τα θύματα νιώθουν πως απειλείται το κύρος και η δύναμή τους, ενώ οι θύτες ανησυχούν για την εικόνα τους και την κοινωνική τους απόρριψη. Τα παραπάνω οδηγούν σε διαφορετικά κίνητρα για απολογία, ως εξής: Τα θύματα επιθυμούν την επανάκτηση της δύναμής τους, ενώ οι παραβάτες την αποκατάσταση της ηθικής τους εικόνας (Shnabel et al., 2009).

Μοντέλο της αυθεντικής απολογίας: Η απολογία κινείται σε ένα συνεχές από την εστίαση στον εαυτό ως την εστίαση στον άλλο (Gkinopoulos, 2022).

Περιεχόμενα

1. Ορισμοί
  2. Περιπτώσεις
  3. Χαρακτηριστικά
  4. Παράγοντες αποδοχής
  5. Ψυχολογικές θεωρίες
  - 6. Ανάλυση περίπτωσης**
  7. Συμπεράσματα
-

Η περίπτωση της πυρκαγιάς στο Μάτι (2018)

Η πλαισίωση της κρίσης ήταν μια δυναμική διαδικασία:

- Αρχικά, χρησιμοποιήθηκε στρατηγική ασάφεια για την παρουσίαση της σοβαρότητας της κρίσης και της απόδοσης ευθυνών.
  - Μετά την κριτική που δέχτηκε ο Τσίπρας, εμφάνισε ένα προφίλ νοιαξίματος, με επίσκεψη στην πληγείσα περιοχή και άμεση επικοινωνία με τα θύματα (Triantafillidou & Yannas, 2023).
  - Είδη απολογίας:
    - 1) Εστιασμένη στον εαυτό, με αναφορές στις ανάγκες του κόμματος (στο Κοινοβούλιο)
    - 2) Εστιασμένη στον άλλο, με άμεση απολογία, αναγνώριση του πόνου των θυμάτων και ανάληψη ευθυνών (Gkinopoulos, 2022).
-

Περιεχόμενα

1. Ορισμοί
  2. Περιπτώσεις
  3. Χαρακτηριστικά
  4. Παράγοντες αποδοχής
  5. Ψυχολογικές θεωρίες
  6. Ανάλυση περίπτωσης
  - 7. Συμπεράσματα**
-

Συμπεράσματα

- Οι πολιτικές απολογίες δίνονται σε ποικίλες περιστάσεις, διαφοροποιούνται ως προς τα χαρακτηριστικά και την αποτελεσματικότητά τους και δεν υπάρχει κάποιος κανόνας που να εξασφαλίζει την αποδοχή τους.
  - Η πολιτική απολογία θεωρείται κοινωνική και ηθική επιταγή, συχνά όμως εξυπηρετεί στρατηγικούς σκοπούς αντί να απορρέει από καθαρά ηθικά κίνητρα.
  - Η πολιτική απολογία είναι σημαντική τόσο για τους θύτες όσο και για τα θύματα, καθώς μπορεί να δώσει τη δυνατότητα για αποκατάση της εικόνας των θυτών και επαναφορά της αξιοπρέπειας των θυμάτων.
-

Βιβλιογραφία

- Bentley, J. M., & Ma, L. (2020). Testing perceptions of organizational apologies after a data breach crisis. *Public Relations Review*, 46(5), 101975. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2020.101975>
  - Cels, S. (2015), Interpreting political apologies: The neglected role of performance. *Political Psychology*, 36, 351-360. <https://doi.org/10.1111/pops.12092>
  - David, R., & Tam, P. C. (2024). Political apologies and their acceptance: Experimental evidence from victims and perpetrators nations. *British Journal of Social Psychology*, 63(1), 273-294. <https://doi.org/10.1111/bjso.12677>
  - Foran, A. M., O'Donnell, A. T., Moroney, D., & Muldoon, O. T. (2024). When saying sorry is not enough: The paradox of a political apology offered to Irish mother and baby home survivors. *Political Psychology*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/pops.13012>
  - Gkinopoulos, T. (2022). Victim-focused political apology predicts political support via perceived sincerity, trust and positive emotional climate: The case of the 2018 bushfire in Attica. *Journal of Social and Political Psychology*, 10(2), 475-490. <https://doi.org/10.5964/jspp.9671>
  - Gkinopoulos, T., Sagherian-Dickey, T., & Schaafsma, J. (2022). "Sorry for what we did": A social psychological understanding of political and intergroup apologies (Introduction to the Special Issue). *International Review of Social Psychology*, 35(1), 4. <https://doi.org/10.5334/irsp.682>
  - Hareli, S., & Eisikovits, Z. (2006). The role of communicating social emotions accompanying apologies in forgiveness. *Motivation and Emotion*, 30, 189-197. <https://doi.org/10.1007/s11031-006-9025-x>
  - Harris, S., Grainger, K., & Mullany, L. (2006). The pragmatics of political apologies. *Discourse and Society*, 17(6), 715-737 <https://doi.org/10.1177/0957926506068429>
-

Βιβλιογραφία

- Hornsey, M. J., Wohl, M. J., & Philpot, C. R. (2015). Collective apologies and their effects on forgiveness: Pessimistic evidence but constructive implications. *Australian Psychologist*, 50(2), 106-114. <https://doi.org/10.1111/ap.12087>
  - Kitagawa, R., & Chu, J. A. (2021). The impact of political apologies on public opinion. *World Politics* 73(2), 441-481. <https://dx.doi.org/10.1017/s0043887121000083>.
  - Lazare, A. (2004). *On apology*. Oxford University Press.
  - Lewin, L., (2007). *Democratic Accountability*. Harvard University Press.
  - Murphy, J. (2014). *Apologies in the discourse of politicians: A pragmatic approach* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Manchester, UK.
  - Organick, A., G., (2019). Non-apology in the age of apology. *Denning Law Journal*, 31, 149-164. <https://doi.org/10.5750/dlj.v31i1.1793>
  - Reinders Folmer, C. P., Wildschut, T., Haesevoets, T., De keersmaecker, J., Van Assche, J., & Van Lange, P. A. M. (2021). Repairing Trust Between Individuals and Groups: The Effectiveness of Apologies in Interpersonal and Intergroup Contexts. *International Review of Social Psychology*, 34(1), 14. <https://doi.org/10.5334/irsp.479>
  - Saito, H. (2016). The cultural pragmatics of political apology. *Cultural Sociology*, 10(4), 448-465. <https://doi.org/10.1177/1749975515590243>
  - Shnabel, N., Nadler, A., Ullrich, J., Dovidio, J. F., & Carmi, D. (2009). Promoting reconciliation through the satisfaction of the emotional needs of victimized and perpetrating group members: The needs-based model of reconciliation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(8), 1021-1030. <https://doi.org/10.1177/0146167209336610>
-

Βιβλιογραφία

- Schumann, K. (2018). The psychology of offering an apology: Understanding the barriers to apologizing and how to overcome them. *Current Directions in Psychological Science*, 27(2), 74-78.
<https://doi.org/10.1177/0963721417741709>
  - Triantafyllidou, A., & Yannas, P. (2023). Coping with natural disasters: Political leadership framing of the 2018 wildfires in Greece. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 31, 212–225.
<https://doi.org/10.1111/1468-5973.12431>
  - Wenzel, M., Lawrence-Wood, E., Okimoto, T. G., & Hornsey, M. J. (2018). A long time coming: Delays in collective apologies and their effects on sincerity and forgiveness. *Political Psychology*, 39(3), 649-666.
[https://doi: 10.1111/pops.12421](https://doi:10.1111/pops.12421)
  - Wohl, M. J. A., Hornsey, M. J., & Philpot, C. R. (2011). A critical review of official public apologies: Aims, pitfalls, and a staircase model of effectiveness. *Social Issues and Policy Review*, 5, 70-100.
<https://doi.org/10.1111/j.1751-2409.2011.01026.x>
  - Zoodsma, M., & Schaafsma, J. (2022). Examining the ‘age of apology’: Insights from the Political Apology database. *Journal of Peace Research*, 59(3), 436-448. <https://doi.org/10.1177/00223433211024696>
-